

ΠΡΟΣ:

- 1. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΥΔΑΤΩΝ
Υπόψη Γ.Γ. Κου Κ. Αραβώση
Μεσογείων 119, Τ.Κ. 11526, Αθήνα
Τηλ.: 2131513849, 850, 852
Fax: 2131513501
E-mail: grggper@ypen.gr
- 2. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ & ΟΡΥΚΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ
Υπόψη Γ.Γ. Κας Α. Σδούκου
Μεσογείων 119, Τ.Κ. 11526, Αθήνα
Τηλ.: 213 1513877 – 8
Fax: 213 1513608
E-mail: ggenergy@ypen.gr
- 3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Υπόψη: Κου Κ. Δημόπουλου
Πατησίων 147, 112 51 Αθήνα
Τηλ.: 210 8676772, 210 8646192
- 4. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
Υπόψη: Κου Δ. Τσαλέμη
Μεσογείων 119, 115 26 Αθήνα
Τηλ.: 213 1513889
- 5. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**
Σώμα Επιθεώρησης Νοτίου Ελλάδας /Τμήμα Επιθεώρησης Ν. Ελλάδος
Υπόψη: Κας Σ. Ελευθεριάδου
Μεσογείων 119, Τ.Κ. 11526, Αθήνα
Τηλ.: 213 1513765
Fax: 213 1513010
Email: s.eleftheriadouprv.ypeka.gr
- 6. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ**
Γραφείο Περιφερειάρχη Περ. Νοτίου Αιγαίου
Υπόψη: Περιφερειάρχη Νοτίου Αιγαίου Κου Γ. Χατζημάρκου
Πλατεία Τσιροπινά, 84100

Ερμούπολη, Σύρος
Τηλ.: 2281361500-2241360503
Fax: 2281082376
E-mail: g.hatzimarkos@pnai.gov.gr

7. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
Δ/νση Περιβάλλοντος & Χωρικού
Σχεδιασμού Κυκλάδων/ Τμήμα Περιβάλλοντος
Υπόψη: Κας Μ. Γιαννακοπούλου
Σ. Καράγιωργα 22 & Π. Βαρδάκα,
84100 Ερμούπολη, Σύρος
Τηλ.: 2281098801
Fax: 2281098804
E-mail: dpxstp@cycl.pnai.gov.gr, m.giannakopoulou@cycl.pnai.gov.gr

8. Δήμος Άνδρου
Γραφείο Δημάρχου
Υπόψη: Κου Δ. Λοτσάρη
Χώρα Άνδρου, 84500
Τηλ.: 2282360200
Fax: 2282023766
E-mail: dimos@andros.gr

9. Ελληνική Αστυνομία
Α.Τ. Άνδρου
Εμπειρικού 2, 84500, Άνδρος
Τηλ.: 2282022307
Fax: 2282022300
E-mail: atandrou@astynomia.gr

ΚΟΙΝ.:

- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΥΔΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΑΣΩΝ & ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΑΣΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ & ΘΗΡΑΣ
Υπόψη: Κου Ν. Μπόκαρη
Ταχ. Δ/ση : Τέρμα Αλκμάνος, 11528 ΙΛΙΣΙΑ
Τηλ.: 2131512281
E-mail: n.bokaris@prv.ypeka.gr
- Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία**
Υπόψη: Κου Ν. Τσιόπελα
Θεμιστοκλέους 80,
ΤΚ 10681 Αθήνα
Τηλ./Fax: +30 210 8228704, 210 8227937
E-mail: info@ornithologiki.gr
- NCC - Nature Conservation Consultants ΕΠΕ**
Υπόψη: Κου Α. Δημαλέξη
Γυθείου 4, ΤΚ 15231 Χαλάνδρι
Τηλ.: +030 210 6743044, Fax: +302106743041
E-mail: adimalexis@n2c.gr
- Δίκτυο Οικολογικών Οργανώσεων Αιγαίου**
Υπόψη: Κου Α. Μαβή
Μποναβεντούρα 2, 84100 Άνω Σύρος
Τηλ.: 2281360812
E-mail: aigaio-net@gmail.com
- Συνήγορος του Πολίτη**
Κύκλος Ποιότητας Ζωής
Χαλκοκονδύλη 17,
ΤΚ 104 32 Αθήνα
Τηλ: (+30) 213 1306 600
Fax: (+30) 213 1306 800
E-mail: gram.pz@synigoros.gr

Ηράκλειο, 11 Σεπτεμβρίου 2020
Αρ. Πρωτ.: 128

ΘΕΜΑ: «Αίτημα για την υποβολή απόψεων σχετικά με την ανάπτυξη έργων ΑΠΕ σε περιοχές υλοποίησης του Έργου LIFE Διατήρηση & Διαχείριση του πληθυσμού του Σπιζαετού (*Aquila fasciata*) στην Ανατολική Μεσόγειο (LIFE Bonelli eastMed)» και σε σημαντικές θέσεις αναπαραγωγής του είδους.

Αξιότιμοι κύριοι/ες,

Το Έργο LIFE «Διατήρηση & Διαχείριση του πληθυσμού του Σπιζαετού στην Ανατολική Μεσόγειο» («Conservation & Management of the Bonelli's eagle population in east Mediterranean» LIFE17 NAT/GR/000514 – LIFE BonellieastMed, για περισσότερες πληροφορίες δείτε και στον σύνδεσμο <https://www.lifebonelli.eu/el/>) υλοποιείται σε Ελλάδα και Κύπρο με Συντονιστή Δικαιούχο το Πανεπιστήμιο Κρήτης – Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης και εταίρους το Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας του Υπουργείου Εσωτερικών Κύπρου, το Τμήμα Δασών του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος Κύπρου και την εταιρεία Περιβαλλοντικών Συμβούλων NCC ΕΠΕ. Στόχος του Έργου είναι να αντιμετωπίσει τις πιο κρίσιμες απειλές για τον Σπιζαετό στην Ελλάδα και την Κύπρο μέσω στοχευμένων δράσεων διατήρησης σε 22 περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 (18 στην Ελλάδα και 4 στην Κύπρο). Ειδικότερα στην Ελλάδα οι περιοχές υλοποίησης του προγράμματος είναι:

No	Κωδικός	Καθεστώς Προστασίας	ΟΝΟΜΑ
1	GR2540007	SPA	ORI ANATOLIKIS LAKONIAS
2	GR2540008	SPA	NOTIA MANI
3	GR2550009	SPA	OROS TAYGETOS - LAGKADA TRYPIS
4	GR3000012	SPA	NISOS ANTIKYTHIRA KAI NISIDES PRASONISI, LAGOUVARDOS, PLAKOULITHRA KAI NISIDES THYMONIES
5	GR3000014	SPA	PERIOCHI LEGRENON - NISIDA PATROKLOU
6	GR4210003	SPA/SCI	VOREIA KARPATHOS KAI SARIA KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI
7	GR4210024	SPA	NISOS TILOS KAI NISIDES: ANTITILLOS, PELEKOUSA, GAIDOURONISI, GIAKOUMIS, AGIOS ANDREAS, PRASOUDA, NISI
8	GR4220021	SPA	NISOS IRAKLEIA, NISOI MAKARES, MIKROS KAI MEGALOS AVELAS, NISIDA VENETIKO IRAKLEIAS

«Διατήρηση & Διαχείριση του πληθυσμού του Σπιζαετού στην Ανατολική Μεσόγειο»
«Conservation & Management of the Bonelli's eagle population in east Mediterranean»
LIFE17 NAT/GR/000514 (Acronym: LIFE Bonelli eastMed)

9	GR4220026	SPA	NAXOS: ORI ANATHEMATISTRA, KORONOS, MAVROVOUNI, ZAS, VIGLATOURI
10	GR4220028	SPA	ANDROS: KENTRIKO KAI NOTIO TMIMA, GYRO NISIDES KAI PARAKTIA THALASSIA ZONI
11	GR4220033	SPA/SCI	NISOS GYAROS KAI THALASSIA ZONI
12	GR4310003	SPA/SCI	NISOS DIA
13	GR4310013	SPA	ASTEROUSIA ORI (KOFINAS)
14	GR4320011	SPA	DIONYSADES NISOI
15	GR4330008	SPA	PRASSANO FARAGI
16	GR4340014	SPA	ETHNIKOS DRYMOS SAMARIAS - FARANGI TRYPITIS - PSILAFI - KOUSTOGERAKO
17	GR4340016	SPA	METERIZIA AGIOS DIKAIOS - TSOUNARA - VITSILIA LEFKON OREON
18	GR4340019	SPA	FARANGI KALLIKRATIS - ARGOULIANO FARANGI - OROPEDIO MANIKA

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 4.235.584€ με κοινοτική χρηματοδότηση κατά 74,95% ενώ η διάρκεια του έργου είναι 53 μήνες (2018-2023).

Δεδομένου ότι:

- ✓ το αντικείμενο του έργου αφορά στην προστασία και διατήρηση ενός είδους προτεραιότητας (είδος με Διεθνές Σχέδιο Δράσης), το οποίο ανήκει στο Παράρτημα I της Οδηγίας 2009/147/EK και περιλαμβάνεται (με αρ. 69) στα είδη χαρακτηρισμού του Παραρτήματος I του άρθρου 14 της ΚΥΑ 37338/1807/Ε.103/2010,
- ✓ το είδος έχει καταχωρηθεί στο Κόκκινο Βιβλίο Απειλούμενων Ειδών της Ευρώπης ως Σχεδόν Απειλούμενο (Nearly Threatened) και στο αντίστοιχο Ελληνικό ως Τρωτό (Vulnerable) (BirdLife International 2015, Λεγάκις & Μαραγκού 2009),
- ✓ το είδος σύμφωνα με την περιγραφή της κατάστασης στο Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο, απειλείται από την καταδίωξη από τον άνθρωπο, από ενόχληση κοντά στη φωλιά, διανοίξεις δρόμων, συγκρούσεις με ηλεκτροφόρα καλώδια και ανεμογεννήτριες σε αιολικούς σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας (ΑΣΠΗΕ),
- ✓ το είδος έχει καταγράψει μείωση ως και 30% τα τελευταία 54 χρόνια στην ΕΕ ¹,
- ✓ οι περιοχές υλοποίησης του προγράμματος ανήκουν όλες στις περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 και το είδος είναι είτε είδος χαρακτηρισμού ή οριοθέτησης σε όλες αυτές τις περιοχές,
- ✓ στο έργο LIFE17 NAT/GR/000514 απασχολούνται συνολικά ως μόνιμοι ή εξωτερικοί συνεργάτες 29 άτομα,

¹ http://datazone.birdlife.org/userfiles/file/Species/erlob/summarypdfs/22696076_aquila_fasciata.pdf (BirdLife International (2015) European Red List of Birds. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.)

έχουμε έννομο συμφέρον να ασχοληθούμε με παρεμβάσεις που υποβαθμίζουν το καθεστώς διατήρησης του Σπιζαετού στις ΖΕΠ υλοποίησης του προγράμματος. Επιπλέον είμαστε υποχρεωμένοι να αξιοποιούμε κάθε πληροφορία σχετικά με επενδύσεις που θέτουν σε κίνδυνο τη διατήρηση του είδους καθώς και τους στόχους του συγχρηματοδοτούμενου αυτού έργου, και στη συνέχεια να ενημερώνουμε τη διαχειριστική αρχή των έργων LIFE (EASME) και τη Δ/ση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Α. Η περίπτωση της Άνδρου

Το νησί της Άνδρου φιλοξενεί το 3% του εθνικού πληθυσμού του Σπιζαετού (3 ζευγάρια) ενώ σύμφωνα με τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) ήδη υπάρχουν ή σχεδιάζονται συνολικά 12 ΑΣΠΗΕ με 352 χερσαίες και 87 υπεράκτιες ανεμογεννήτριες (Α/Γ) (<http://www.rae.gr/geo/> πρόσβαση 30/6/2020) (Χάρτης 1). Ειδικότερα στη νότια Άνδρο, στις περιοχές Φραγκάκι – Ράχη Ξηροκόμπι που αποτελούν τμήμα της Ζώνης Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) της Άνδρου με κωδικό GR4220028 (ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟ ΤΜΗΜΑ, GYRO NISIDES ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ) εντοπίζεται η μία από τις τρεις ενεργές επικράτειες του είδους.

Το Διαχειριστικό Σχέδιο της Άνδρου που εκπονήθηκε από το πρόγραμμα LIFE με κωδικό LIFEio NAT/GR/637 ANDROSSPA, οριοθετεί με σαφήνεια τη συγκεκριμένη επικράτεια και τη θέση αναπαραγωγής του είδους, καθώς και περιγράφει την ανάγκη προστασίας τους από οχλούσες δραστηριότητες όπως οι ΑΣΠΗΕ (Μελέτη Χαρτογράφησης Ευαισθησίας, Σχέδιο Φύλαξης). Για τον λόγο αυτό το μεγαλύτερο τμήμα της συγκεκριμένης επικράτειας, περιλαμβανόμενης της κύριας θέσης φωλεοποίησης και τμήματος της περιοχής τροφοληψίας του είδους, προτάθηκαν ως ζώνη Α δηλαδή Απόλυτης Προστασίας, όπου απαγορεύεται η εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ (Χάρτης 2).

Το Σχέδιο Διαχείρισης κατατέθηκε στο ΥΠΕΝ με το α.π. 4777/29.04.2014 έγγραφο του Δήμου Άνδρου και παραλήφθηκε από τη Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού με το α.π. ΥΠΕΚΑ/Δ/νησ.Περ. Σχεδ./Τμ.Δ.Φ.Π/29281/1293/13.06.2014. Με αυτό το δεδομένο, είναι από το 2014 σε γνώση της αρμόδιας υπηρεσίας η χωρική και επιστημονική πληροφορία που αφορά στην ευαισθησία και ανάγκη προστασίας από συγκεκριμένες απειλές, ενός από τα πλέον σημαντικά είδη (είδος οριοθέτησης) της εν λόγω ΖΕΠ. Παρόλα αυτά το εν λόγω Διαχειριστικό Σχέδιο δεν εγκρίθηκε από τις αρμόδιες υπηρεσίες παρότι είχε προχωρήσει η νομική του επεξεργασία (από το 2016-2017), διότι, όπως δήλωναν οι τότε Γενικοί Γραμματείς του Υπουργείου το Σχέδιο Διαχείρισης ήταν σε αντίθεση με τις εγκρίσεις των αιτήσεων αδειοδότησης συγκεκριμένων ΑΣΠΗΕ εντός της επικράτειας του είδους στην περιοχή.

Αποτέλεσμα όλων αυτών των ενεργειών ήταν: α) η ΖΕΠ της Άνδρου να είναι νομικά «ακάλυπτη», β) το πρόγραμμα LIFEio NAT/GR/637 ANDROSSPA να ζημιωθεί κατά 80.000 ευρώ Ευρωπαϊκής χρηματοδότησης λόγω της μη έγκρισης των προβλεπόμενων παραδοτέων και γ) οι επίμαχοι ΑΣΠΗΕ να αδειοδοτηθούν τελικά το 2018 εντός της ΖΕΠ και εντός της κρίσιμης επικράτειας του είδους.

Η πρόταση της εταιρίας «GREEK WINDPOWER A.E.» (GWP), για δημιουργία Αιολικού Σταθμού Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ) μέσω της εγκατάστασης πέντε (5) Ανεμογεννητριών (Α/Γ), ισχύος 3 MW εκάστη στη θέση «Φραγκάκι», έλαβε τον Μάρτιο 2020 Άδεια Παραγωγής και Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) τον Απρίλιο 2018. Σε συνέχεια της ΑΕΠΟ, φορείς και σύλλογοι της Άνδρου κατέθεσαν αίτημα ακύρωσης της εν λόγω απόφασης στο Συμβούλιο της Επικρατείας αλλά και αυτό απορρίφθηκε (4/12/2019). Δυστυχώς οι υπάρχουσες επιστημονικές πληροφορίες δεν ελήφθησαν υπόψη ούτε στην Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, ούτε στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου, ούτε από την Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Παράλληλα, στην ίδια θέση, σχεδιάζεται και δεύτερος ΑΣΠΗΕ συνολικής ισχύος 21,6 MW αποτελούμενος από έξι (6) ανεμογεννήτριες (Α/Γ), ισχύος 3,6 MW εκάστη, της εταιρείας ΑΚΤΙΝΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ.

Ωστόσο εξετάζοντας τις Ειδικές Οικολογικές Αξιολογήσεις (ΕΟΑ) των δύο ΑΣΠΗΕ για τις επιπτώσεις τους στην ορνιθοπανίδα στη θέση «Φραγκάκι» αλλά και από εργασία πεδίου που έχει γίνει στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE BonelliEastMed διαπιστώθηκαν τα εξής:

- οι ΑΣΠΗΕ χωροθετούνται εντός των ορίων της ΖΕΠ GR4220028 και σε πλήρη επικάλυψη με την επικράτεια του είδους *Aquila fasciata*. Στη συγκεκριμένη επικράτεια εντοπίζονται 2-3 θέσεις φωλιάσματος οι οποίες αναφέρονται και στις ΕΟΑ, ενώ παράλληλα επιβεβαιώνουν και την αναπαραγωγή του είδους την περίοδο 2016-2019 (δηλ. φωλιές με νεοσσούς, ενήλικα άτομα μαζί με νεαρά σε πτήση μετά την πτέρωση κ.λπ.). Μάλιστα οι μελετητές αναφέρουν μία θέση φωλιάσματος να εντοπίζεται σε **απόσταση 600m** από υποψήφια τοποθεσία ανεμογεννήτριας (#4) του ήδη αδειοδοτημένου ΑΣΠΗΕ,
- αν και οι υπάρχουσες παρατηρήσεις (δηλ. φωλιές, κούρνιες) τεκμηριώνουν την οικολογική αξία της περιοχής για το είδος, οι ΕΟΑ καταλήγουν πως η λειτουργία ΑΣΠΗΕ: «α) δεν θα επηρεάσει το καθεστώς διατήρησής της ΖΕΠ, β) η λειτουργία των Α/Γ δεν θα προκαλέσει την καθυστέρηση ή την διακοπή των στόχων διατήρησης της ΖΕΠ, γ) δεν θα μειωθεί το μέγεθος του πληθυσμού του είδους ή ο βαθμός διατήρησης των βιοτόπων του, και δ) δεν συντρέχει λόγος εξέτασης αντισταθμιστικών μέτρων».

Συμπερασματικά είναι σαφές ότι οι ορνιθολογικές μελέτες και οι οικολογικές αξιολογήσεις που έχουν εκπονηθεί από το 2011 και μετά στην περιοχή, ενώ καταγράφουν την παρουσία ζεύγους Σπιζαετών, αποσιωπούν ή στην καλύτερη περίπτωση περιγράφουν ασαφώς ότι πρόκειται για ενεργό αναπαραγωγικά ζεύγος με φωλιά στη θέση Μάρμαρα. Αυτό αναφέρεται μόνον στην τελευταία επικαιροποιημένη ΕΟΑ που κατατέθηκε το 2015, χωρίς και πάλι να λαμβάνονται υπόψη τα πορίσματα του Σχεδίου Διαχείρισης (που αποτελούν την βέλτιστη διαθέσιμη επιστημονική πληροφορία για τη ΖΕΠ της Άνδρου). Επίσης οι χάρτες μετακινήσεων του Σπιζαετού που δίνει η ΕΟΑ, επιβεβαιώνουν τον πυρήνα της εκτιμώμενης επικράτειας του είδους στην περιοχή, χωρίς ωστόσο να κάνουν οποιαδήποτε ουσιαστική αναφορά στις θέσεις φωλιάσματος. Αξιοσημείωτο είναι ότι αυτή η περιεργή ασάφεια έχει μεταφερθεί και στη γνωμοδότηση του ΤΔΦΠ του ΥΠΕΝ, όπου αναφέρεται αφενός ότι το είδος αναπαράγεται στην Κοιλιάδα Μάρμαρα (ακριβές), με βάση το Σχέδιο Διαχείρισης, αφετέρου όμως επικαλείται τις ΕΟΑ για να αναφέρει ότι στην περιοχή μελέτης

και υλοποίησης του έργου δεν εντοπίζονται θέσεις φωλεοποίησης για τα καταγεγραμμένα είδη χαρακτηρισμού και οριοθέτησης της ΖΕΠ.

Β. Αποτίμηση των επιπτώσεων

Είναι παγκοσμίως τεκμηριωμένο πως οι κύριες επιπτώσεις των αιολικών σταθμών παραγωγής ενέργειας στην ορνιθοπανίδα είναι: (1) η συρρίκνωση του βιοτόπου τροφοληψίας και μακροπρόθεσμες αλλαγές στις χρήσεις γης, (2) η καταστροφή της φυσικής βλάστησης λόγω των εκτεταμένων γηπέδων αλλά κυρίως του οδικού δικτύου προσπέλασης, (3) η ενόχληση και εκτόπιση των πουλιών ("barrier effect") από τους διαδρόμους πτήσης τους και τις περιοχές τροφοληψίας τους και (4) η άμεση θανάτωσή τους λόγω πρόσκρουσης στις πτερωτές των ανεμογεννητριών και τα καλώδια μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος. Στην Ελλάδα ενώ η καταγραφή της ορνιθοπανίδας και η τεκμηρίωση της οικολογικής αξίας των προτεινόμενων περιοχών εγκατάστασης ΑΣΠΗΕ εντός ΖΕΠ είναι βελτιωμένες σε σχέση με το παρελθόν στις περισσότερες ΜΠΕ ή ΕΟΑ, η ουσιαστική αποτίμηση των επιπτώσεων των ΑΣΠΗΕ στην ορνιθοπανίδα παραμένει δυστυχώς υποκειμενική και εντελώς ανεπαρκής. Παρομοίως στο σύνολο της ΖΕΠ της Άνδρου και ειδικότερα για την περιοχή «Φραγκάκι»:

1. Δεν έγινε χαρτογραφική αποτύπωση των παρατηρήσεων του είδους δηλαδή η καταγραφή σε γεωγραφικό σύστημα πληροφοριών των πτήσεων (*trajectories*) και η εκτίμηση της χρήσης της περιοχής καθώς και των πολυγώνων των ΑΣΠΗΕ (πυκνότητα παρατηρήσεων ή αριθμός διελεύσεων) από αυτό. Χρειάζονται ημερήσιες παρατηρήσεις ή δειγματοληπτικές περίοδοι που θα κάλυπταν διαδοχικά τμήματα μίας ημέρας (π.χ. εκ περιτροπής τρίωρα σε διαδοχικές επισκέψεις) ώστε να συμπληρωθεί ένας ημερήσιος κύκλος και οι δειγματοληψίες να είναι αντιπροσωπευτικές για όλες τις ώρες της ημέρας και εποχές. Με αυτόν τον τρόπο θα ήταν δυνατή η εκτίμηση της επικινδυνότητας πρόσκρουσης με βάση τον ημερήσιο αριθμό των διασχίσεων (και αναγωγή τους ανά έτος). Ουσιαστικά τα νούμερα αυτά θα πρέπει να αποκτήσουν βιολογική έννοια δηλαδή από τον θεωρητικό αριθμό επικινδύνων διασχίσεων ανά έτος, να γίνει ετήσιος υπολογισμός των αναμενόμενων θανατηφόρων προσκρούσεων και στη συνέχεια εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου σε επίπεδο πληθυσμού για το είδος με χρήση κατάλληλων λογισμικών.

2. Δεν εκτιμήθηκαν (με επιστημονικά τεκμηριωμένη μεθοδολογία) οι σωρευτικές επιπτώσεις ειδικά ως προς την εκτόπιση και τον κίνδυνο πρόσκρουσης με τις πτερωτές των Α/Γ εφόσον εντός των ορίων της ΖΕΠ GR4220028 χωροθετούνται ακόμη πέντε ΑΣΠΗΕ (συνολικής ισχύος 138 MW). Οι αθροιστικές επιπτώσεις αιολικών στην ορνιθοπανίδα αποτελεί βασική παράμετρο από διαχειριστική άποψη και υποχρέωση σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και τους αντίστοιχους οδηγούς καλής πρακτικής της ΕΕ, όπως τους Wind Energy Developments and Natura 2000 (guidance document²) και τη νεότερη έκδοσή του που αναμένεται μέσα στο 2020, και τους οδηγούς για το άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ).

² https://ec.europa.eu/environment/nature/natura_management/docs/Wind_farms.pdf

3. **Δεν πραγματοποιήθηκε** ακριβής οριοθέτηση της επικράτειας του είδους της γενέθλιας περιοχής (*breeding site*) και χωρική αποτύπωση της έκτασης των περιοχών τροφοληψίας (*foraging areas*) του είδους. Αυτό θα απαιτούσε **πρόγραμμα τηλεμετρίας** διάρκειας 12-24 μηνών που να περιλαμβάνει όλα τα στάδια του αναπαραγωγικού κύκλου του είδους. Με βάση αυτά τα στοιχεία θα έπρεπε μετά έκταση ίση με το 50-75% του ζωτικού του χώρου (*home range*) της επικράτειας (*territory*) να συμπεριληφθεί στη Ζώνη Α της επικείμενης ζώνωσης όπως προβλέπεται στις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες (ΕΠΜ) που εκπονούνται για τις ΖΕΠ της χώρας αυτήν την περίοδο (με αναθέσεις) από το ΥΠΕΝ. Στην σχετική ΕΠΜ της Άνδρου θα πρέπει να ενσωματωθεί αναθεωρημένο και το υπάρχον Διαχειριστικό Σχέδιο).

4. **Δεν έγινε με σαφή** και τεκμηριωμένο τρόπο ο ορισμός των αποστάσεων ασφαλείας των Α/Γ από τις θέσεις αναπαραγωγής (ενεργές και εναλλακτικές) του είδους το οποίο είναι ιδιαίτερα ευάλωτο σε προσκρούσεις και εκτοπισμό (*Wind energy developments & NATURA 2000, European Commission*, pp. 95-97). Ειδικότερα για τα είδη του γένους *Aquila* μία ζώνη αποκλεισμού ακτίνας 3-6 km από τις φωλιές τους αποτελεί την ελάχιστη ενδεδειγμένη ασφαλή απόσταση από ΑΣΠΗΕ ώστε να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα πρόσκρουσης σε Α/Γ. Παράλληλα η αναπαραγωγική επιτυχία των ειδών μειώνεται με τον αυξανόμενο αριθμό Α/Γ σε ακτίνα 3 km από τις φωλιές λόγω θνησιμότητας των ενηλίκων ατόμων ενώ κατά άλλους η απόσταση των 6 km θεωρείται επιτακτική εάν θέλουμε να διασφαλίσουμε τη διατήρησή τους (Scheller 2007, Fielding & Haworth 2010, Martinez *et al.* 2010, Langgemach & Meyburg 2011, Atienza *et al.* 2011, Meyburg & Meyburg 2013³).

5. **Δεν τηρήθηκε** καμία ελάχιστη ενδεδειγμένη απόσταση ασφαλείας στη θέση «Φραγκάκι» αλλά αντιθέτως παραβιάστηκε καθολικά, αφού στο σύνολο των δύο ΑΣΠΗΕ (Χάρτης 3) η ενεργή θέση αναπαραγωγής του είδους απέχει **κατά μέσο 2.9 km** από όλες τις Α/Γ που χωροθετούνται εντός της επικράτειάς του ενώ το 48% εξ αυτών εντοπίζονται σε απόσταση λιγότερη των 3 km. Ειδικότερα οι Α/Γ στα διαδοχικά πολύγωνα των εταιριών “ΑΚΤΙΝΑ ΛΑΚΩΝΙΑΣ ΑΕ” και “GREEK WINDPOWER Α.Ε.” βρίσκονται σε απόσταση μικρότερη των 2 km από τη συγκεκριμένη θέση φωλιάσματος ενώ περισσότερες από το 50% των Α/Γ χωροθετούνται σε απόσταση 600-850m από αυτήν (με καταστροφικές συνέπειες για τον πληθυσμό του είδους στη ΖΕΠ της Άνδρου). Επίσης αναλογιζόμενοι το μέγεθος της επικράτειας του είδους που ανάλογα τη διαθεσιμότητα της τροφής έχει υπολογιστεί σε 32-130 km² (Cheylan & Ravayrol 1996, Mure 1999, Sanz *et al.* 2005, Bosch *et al.*

³Scheller, W. (2007): Standortwahl von Windenergieanlagen und Auswirkungen auf die Schreiadlerbrutplätze in Mecklenburg-Vorpommern. Nat.schutzarb. Meckl.-Vorp. 50 (2): 12-22.

Fielding, A.H. & Whitfield, P.F. 2010. Wind farms and golden eagles. Unpublished report to SNH. SNH, Edinburgh.

Martinez, J.E., Cálvo, J.F., Martínez, J.A., Zuberogoitia, I., Cerezo E., Manrique, J., Gómez, G.J., Nevaso, J.C., Sánchez, M., Sánchez, R., Bayo, J. Pallarés, A., González, C., Gomez, J.,M., Pérez, P. & J. Motos 2010. Potential impact of wind farms on territories of large eagles in south-eastern Spain. Biodiversity and Conservation 19: 3757-3767.

Langgemach, T. & B.-U. Meyburg 2011. Funktionsraumanalyse - ein Zauberwort der Landschaftsplanung mit Auswirkung auf den Schutz von Schreiadlern (*Aquila pomarina*) und anderen Großvögeln. Berichte zum Vogelschutz 47/48: 167 - 181.

Atienza, J. C., Martín Fierro, I., Infante, O., Valls, J., & Domínguez, J. (2011). Directrices para la evaluación del impacto de los parques eólicos en aves y murciélagos (versión 3.0). Madrid: SEO/BirdLife.

Meyburg B-U & C. Meyburg 2013. Telemetry in der Greifvogelforschung. *Greifvögel und Falkneri*: 26-60. Neumann-Neudamm, Melsungen.

2010⁴) και δεχόμενοι πως η επικράτεια επεκτείνεται κυκλικά γύρω από τη θέση αναπαραγωγής (*central place foraging*; Wetterer 1989, Bell 1990⁵) η ακτίνα που το είδος δραστηριοποιείται κυμαίνεται σε απόσταση 3.2-6.4 km² από τον βράχο φωλιάσματος. Οι αποστάσεις αυτές συμπίπτουν απόλυτα με τις προτεινόμενες αποστάσεις ασφαλείας θέσεων φωλιάσματος των ειδών του γένους *Aquila* από Α/Γ αλλά δυστυχώς καταστρατηγούνται από τις προτεινόμενες εγκαταστάσεις Α/Γ στη θέση «Φραγκάκι».

6. Δεν αποσαφηνίστηκε η συμβατότητα των ΑΣΠΗΕ με τους στόχους διατήρησης του Δικτύου NATURA 2000 και τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ για τη συγκεκριμένη ΖΕΠ (δηλ. αν η κατάσταση διατήρησης του είδους θα επηρεαστεί από τα έργα εντός της). Αυτό θα έπρεπε να γίνει σύμφωνα με τους στόχους διατήρησης του Δικτύου NATURA 2000 και τις απαιτήσεις των Οδηγιών για τη φύση της ΕΕ, δηλαδή: α) Ποια είναι η **κατάσταση διατήρησης** και οι **ευνοϊκές τιμές αναφοράς** των ειδών και οικοτόπων που απαντώνται στην περιοχή (λαμβάνοντας υπόψη και τους πληθυσμούς σε εθνικό επίπεδο) και κυρίως **κατά πόσο** (%) αυτές θα επηρεαστούν από το έργο, β) Ποιοι είναι οι στόχοι διατήρησης της ΖΕΠ που επηρεάζονται από τα έργα ΑΠΕ και κατά πόσο αυτά συνάδουν με αυτούς. Όμοια σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 4014/ 2011 σχετικά με τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης για έργα και δραστηριότητες σε περιοχές που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο NATURA 2000 αναφέρεται πως στην Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ) του έργου θα πρέπει να λαμβάνονται ιδιαίτερως υπόψη οι **στόχοι διατήρησης της περιοχής** (άρθρο 6.3, Οδηγία 92/43/ΕΟΚ), οι οποίοι δυστυχώς δεν έχουν καθοριστεί από το Ελληνικό Κράτος, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 8, §2 του Ν. 3937/2011 για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας οι στόχοι διατήρησης θα πρέπει για την κάθε περιοχή του Δικτύου NATURA 2000 να είναι **μετρήσιμοι, ενδεδειγμένοι, περιεκτικοί και συνεκτικοί**.

7. Δεν αποτιμήθηκε η σημασία της ΖΕΠ της Άνδρου στη μετακίνηση των μεταναστευτικών αρπακτικών επί του άξονα Κυκλάδων-Εύβοιας αλλά και ως συνδετικός κρίκος του πληθυσμού του Σπιζαετού των Κυκλάδων με εκείνου της νότιας Εύβοιας, που επίσης έχει επιβαρυνθεί ανεπανόρθωτα λόγω της υπέρμετρης εγκατάστασης ΑΣΠΗΕ. Τα δεδομένα αυτά είναι ιδιαίτερα σημαντικά στην αποτίμηση των σωρευτικών επιπτώσεων των ΑΣΠΗΕ στο είδος και θα έπρεπε να εξεταστούν συνδυαστικά, δηλαδή της ενδεχόμενης θνησιμότητας και εκτόπισης ενήλικων και νεαρών ατόμων του είδους στον πληθυσμό των Κυκλάδων (Χάρτης 4).

Γ. Περιβαλλοντικοί Όροι

⁴ Cheylan, G. & A. Ravayrol 1996. Programme de baguage de l'aigle de Bonelli en France. Compte rendu. Faune de Provence 17: 95-100.
Mure, M. 1999. Détermination par suivi visuel des habitats utilisés par l'Aigle de Bonelli *Hieraetus fasciatus* en Ardèche. *Alauda* 67: 289-296.
Sanz, A., Mínguez, E., Anadón, J.D. & V.J. Hernández 2005. Uso heterogéneo del espacio en tres territorios de reproducción del aguila-azor perdicera (*Hieraetus fasciatus*). *Ardeola* 52:347-350.
Bosch, R., Real, J., Tinto, A., Zozaya, E.L. & C. Castel 2010. Home-ranges and patterns of spatial use in territorial Bonelli's Eagles *Aquila fasciata*. *Ibis* 152: 105-117/
⁵ Wetterer, J.K. 1989. Central place foraging theory: When load size affects travel time. *Theoretical Population Biology* 36:267-280.
Bell, W. J. 1990. Central place foraging. Pages 171-187 in *Searching behaviour*. Springer, Dordrecht, The Netherlands.

Ένα δεύτερο σημαντικό πρόβλημα σε ήδη αδειοδοτημένους ΑΣΠΗΕ αποτελούν οι περιβαλλοντικοί όροι. Για παράδειγμα σύμφωνα με τον περιβαλλοντικό όρο 5.3.6 του ΑΣΠΗΕ ισχύος 15MW, στη θέση «Φραγκάκι» θα πρέπει να αποφευχθεί κατά τη χρονική περίοδο αναπαραγωγής της ορνιθοπανίδας η υλοποίηση των εργασιών κατασκευής σε ευαίσθητες περιοχές (απόσταση μικρότερη των 3 km από χώρο φωλεοποίησης). Ωστόσο τον Φεβρουάριο του 2020 και ενδεχομένως κατά παράβαση των περιβαλλοντικών όρων του έργου πραγματοποιήθηκαν κατασκευαστικές εργασίες σε τμήματα υφιστάμενης αγροτικής οδού στην περιοχή «Φραγκάκι» σε γειτνίαση με επικράτεια του είδους. Δεδομένου ότι οι θέσεις φωλεοποίησης του είδους και η γενέθλια περιοχή παραμένουν ενεργές από το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Δεκεμβρίου μέχρι τα τέλη Αυγούστου με αρχές Σεπτεμβρίου όταν ανεξαρτητοποιούνται οι νεοσσοί και αρχίζει η διασπορά τους, αιτηθήκαμε (συνυπογράφοντας με περιβαλλοντικούς συλλόγους της Άνδρου με καταστατικό σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος) την πραγματοποίηση αυτοψίας από Επιθεωρητές Περιβάλλοντος (ΕΠ). Η αυτοψία των ΕΠ ταυτοποίησε όντως διαπλατύνσεις και καθαίρεση ξερολιθιών στον δρόμο. Αποτέλεσμα μέχρι στιγμής είναι να μην έχει βρεθεί επισήμως ο αυτουργός αλλά να μηνυθούν από την εταιρεία GREEK WINDPOWER A.E. οι υποβάλλοντες (συμπεριλαμβανομένου και του Επιστημονικού Υπευθύνου του προγράμματος LIFE BonelliEastMed) που έκαναν το αίτημα για αυτοψία.

Όμοια σύμφωνα με τον περιβαλλοντικό όρο 5.3.6 του ΑΣΠΗΕ ισχύος 15MW, στη θέση «Φραγκάκι» ο φορέας του έργου οφείλει να εκπονήσει σχετικό πρόγραμμα περιβαλλοντικής παρακολούθησης, η διάρκεια του οποίου θα είναι τετραετής, με έναρξη ένα έτος πριν ξεκινήσουν οι εργασίες κατασκευής του έργου και θα συνεχιστεί σε όλη τη φάση αυτή καθώς και τη λειτουργία, μέχρι την πάροδο της τετραετίας. Το εν λόγω πρόγραμμα παρακολούθησης θα αφορά ακτίνα τουλάχιστον δύο (2) χλμ. περιμετρικά του ΑΣΠΗΕ και θα υποβληθεί στην αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΝ (Τμήμα Βιοποικιλότητας & Προστατευόμενων Περιοχών). Ωστόσο ο όρος αυτός καταστρατηγεί την αρχή της πρόληψης (precautionary principle) για τα έργα εντός των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 σύμφωνα με την κοινοτική Οδηγία 92/43/EEC (§ 6.3): *“Any plan or project not directly connected with or necessary to the management of the site but likely to have a significant effect thereon, either individually or in combination with other plans or projects, shall be subject to appropriate assessment of its implications for the site in view of the site's conservation objectives. In the light of the conclusions of the assessment of the implications for the site and subject to the provisions of paragraph 4, the competent national authorities shall agree to the plan or project only after having ascertained that it will not adversely affect the integrity of the site concerned and, if appropriate, after having obtained the opinion of the general public”*.

Τέλος, ο περιβαλλοντικός όρος 5.4.3 του ΑΣΠΗΕ ισχύος 15MW για εγκατάσταση αυτοματοποιημένου συστήματος RADAR, για εντοπισμό πτηνών σε πραγματικό χρόνο και ενεργοποίηση ηχητικών σημάτων για απομάκρυνση των πτηνών ή προσωρινή διακοπή λειτουργίας των Α/Γ στη θέση «Φραγκάκι», δεν αποτελεί τεχνική μετρίασμού αλλά παράγοντα περαιτέρω περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Σε περιοχές με μόνιμη παρουσία ειδών (σε αντίθεση με πτητικούς διαδρόμους εποχιακής χρήσης από την ορνιθοπανίδα) τα συστήματα αυτά προάγουν την εκτόπιση των ειδών και άρα μειώνουν την οικολογική ακεραιότητα και λειτουργικότητα των περιοχών τροφοληψίας και

αναπαραγωγής τους. Ειδικά εντός των ΖΕΠ του Δικτύου NATURA 2000 και σε γειτνίαση με θέσεις αναπαραγωγής κρίσιμων ειδών της ορνιθοπανίδας οι τεχνικές αυτές καταστρατηγούν βασικά άρθρα της Οδηγίας για τα πουλιά 2009/147/ΕΚ (βλ. § 6) που αναφέρονται στην οικολογική συνοχή του Δικτύου. Επίσης η τεχνική της παύσης των επικίνδυνων ανεμογεννητριών είναι πρακτικά ανεφάρμοστη σε περιοχές με μόνιμα είδη που πραγματοποιούν συχνές διελεύσεις διασχίζοντας καθημερινά τα πολύγωνα των ΑΣΠΗΕ. Τα συγκεκριμένα είδη είτε εκδιώχνονται από την περιοχή ή ακολουθούν εναλλακτικές διαδρομές πτήσεων με αποτέλεσμα την αύξηση των ενεργειακών τους αναγκών και μακροπρόθεσμα τη μείωση της βιωσιμότητάς τους. Σε κάθε περίπτωση, καμία τεχνολογική εφαρμογή δεν είναι πανάκεια και σίγουρα δεν μπορεί να υποκαταστήσει τη σωστή **χωροθέτηση** των έργων ΑΠΕ. Με βάση όλα τα παραπάνω και δεδομένου ότι:

I) οι περιοχές υλοποίησης του προγράμματος LIFE BonelliEastMed αποτελούν στη συντριπτική τους πλειοψηφία περιοχές υψηλού αιολικού δυναμικού (Μάνη, Κρήτη, Κυκλάδες) οπότε όλες θα δεχτούν ή ήδη δέχονται ισχυρές περιβαλλοντικές πιέσεις από την ανάπτυξη έργων ΑΠΕ. Ειδικά στην Κρήτη το πρόβλημα θα ενταθεί μετά την ενεργειακή διασύνδεση του νησιού,

II) η περίπτωση της επένδυσης στη θέση «ΦΡΑΓΚΑΚΙ» εντός της ΖΕΠ της Άνδρου αποτελεί νομικό και διοικητικό προηγούμενο διότι **για πρώτη φορά** σε έργα ΑΠΕ αγνοούνται τεχνικά/ επιστημονικά στοιχεία (που αναφέρονται ακόμη και στις ΕΟΑ των έργων) όπως οι αποστάσεις ασφαλείας από ανεμογεννήτριες,

III) η περίπτωση της επένδυσης στη θέση «ΦΡΑΓΚΑΚΙ» της ΖΕΠ της Άνδρου αποτελεί αυθαίρετα τεχνικό προηγούμενο διότι **για πρώτη φορά** σε έργα ΑΠΕ προτείνονται συστήματα εκτοπισμού των ειδών προτεραιότητας (σε απόσταση 500-600m από τις θέσεις αναπαραγωγής) χωρίς να υπάρχει επιστημονική τεκμηρίωση για τις επιπτώσεις τους,

IV) το σύνολο των διαθέσιμων αξιόπιστων επιστημονικών δεδομένων για τις αθροιστικές ή συνεργιστικές αλλά και μεμονωμένες αρνητικές επιπτώσεις της ανάπτυξης ΑΠΕ εντός των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 παραβλέπεται ή υποβαθμίζεται,

V) οι τεχνικές μετριασμού που κατά κόρον προτείνονται ως περιβαλλοντικοί όροι (π.χ. ραντάρ, αυτοματοποιημένα ηχητικά συστήματα αποτροπής της πρόσκρουσης ορνιθοπανίδας) είναι αναποτελεσματικές και επιστημονικά ατεκμηρίωτες ώστε να εφαρμοστούν σε ευρεία κλίμακα (https://www.ornithologiki.gr/page_cn.php?aID=2067),

VI) το γεγονός ότι τα έργα ΑΠΕ ακολουθούν νόμιμες διαδικασίες αυτό εκ προοιμίου δεν σημαίνει ότι δεν παραβιάζεται η περιβαλλοντική νομοθεσία και οι ευρωπαϊκές οδηγίες αναφορικά με το καθεστώς διατήρησης των ειδών προτεραιότητας του Δικτύου NATURA 2000,

VII) οι απορριπτικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας σε προσφυγές κατά έργων ΑΠΕ εξετάζουν πρωτίστως την τυπική πληρότητα των φακέλων των Μελετών Περιβαλλοντικών

Επιπτώσεων. Ωστόσο είναι αξιοπερίεργο πως, στη συγκεκριμένη περίπτωση, διαφαίνεται πως αποδέχτηκαν τα συμπεράσματα των ΕΟΑ για μηδαμινές επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα καθώς και τις προτεινόμενες τεχνικές μετριασμού. Παρόμοια φαινόμενα παρατηρούνται και στις εισηγήσεις της διοίκησης όπου, αλλού υιοθετούνται τα συμπεράσματα των ΕΟΑ, και αλλού παραβλέπεται η υπάρχουσα επιστημονική πληροφορία από ανεξάρτητους μελετητές (βλέπε Σχέδιο Διαχείρισης, πρόγραμμα LIFE BonelliEastMed).

Συμπερασματικά, οφείλουμε να σας ενημερώσουμε για την ενδεχόμενη αποτυχία επίτευξης των στόχων του προγράμματος LIFE BonelliEastMed στις Κυκλάδες, και κυρίως να τονίσουμε ότι η αποφυγή εγκατάλειψης ή καταστροφής επικρατειών του είδους λόγω ανάπτυξης επενδύσεων ΑΠΕ είναι πέρα από τις δυνατότητες του προγράμματος. Οι Ευνοϊκές Τιμές Αναφοράς (ΕΤΑ) του είδους για την Άνδρου (3-4 ζευγάρια, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία 2017) δεν δύναται να επιτευχθούν. Επίσης, δράσεις όπως η χαρτογράφηση ευαισθησίας που θα βοηθούσε στη σωστή χωροθέτηση των εν λόγω έργων, η οποία είναι δράση προωθούμενη από το έργο LIFE, είναι κενές περιεχομένου όσο τα επιστημονικά στοιχεία δεν λαμβάνονται υπόψη, όπως επίσης και οι κατευθυντήριες οδηγίες (guidelines) της ΕΕ για τις επιπτώσεις των ΑΣΠΗΕ εφόσον παραμένουν απλές κατευθύνσεις/παραινήσεις και δεν έχουν νομικά κανέναν δεσμευτικό χαρακτήρα.

Ειδικότερα για την περιοχή της Άνδρου είναι επιτακτική ανάγκη η επανεξέταση των αδειοδοτήσεων υπό το πρίσμα των νεότερων δεδομένων της τηλεμετρίας του προγράμματος LIFE BonelliEastMed που δεν έχουν αξιολογηθεί έως τώρα. Αυτό ισχύει κυρίως για τις σωρευτικές επιπτώσεις των ΑΣΠΗΕ για το είδος (που διατηρεί έναν αξιόλογο μεταπληθυσμό σε Εύβοια-βόρειες Κυκλάδων 8-10 ζευγών κατ' ελάχιστον), και για τα διερχόμενα αρπακτικά από τη συγκεκριμένη διαδρομή μετανάστευσης. Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν σαφή παραβίαση του άρθρου 6.3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και της οικολογικής συνοχής του Δικτύου NATURA 2000 στη συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή και σε κάθε περίπτωση είναι υποχρέωση της διοίκησης να ικανοποιηθεί πέραν πάσης αμφιβολίας ότι δεν θα επηρεαστεί η ακεραιότητα της περιοχής από τα αναπτυξιακά έργα και να ζητά από τους επενδυτές να αποδείξουν ότι δεν θα υπάρξει πρόβλημα από τις ενέργειές τους.

Επίσης αξίζει να αναφέρουμε πως σύμφωνα με τον νέο Νόμο 4685/2020 για τον εκσυγχρονισμό της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και τις προβλεπόμενες διαδικασίες απλοποίησης της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, πολλά από τα στάδια της Κοινοτικής Οδηγίας για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον καθίστανται πρακτικά ανέφικτα (π.χ. "screening", "scoping", "consultation", EIA Directive 85/337/ΕΟΚ, 2011/92/ΕΕ).

Παρόμοια προβλήματα ως προς την επίτευξη των στόχων τους εκτιμούμε πως αναμένεται να αντιμετωπίσουν και άλλα σημαντικά εθνικά ή διασυνοριακά προγράμματα LIFE (π.χ. με Βουλγαρία) τα οποία σχετίζονται με τη διατήρηση των πτωματοφάγων ειδών (γυπών) ή άλλων μεγάλων

αρπακτικών π.χ. Σχέδια Δράσης, και επανεισαγωγή ατόμων για την ενδυνάμωση των πληθυσμών τους στη Βαλκανική.

Τέλος η αναθεώρηση του Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου για τις ΑΠΕ και η υποβολή του σε Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (χωροταξικό σχεδιασμό) είναι η μόνη αποδεδειγμένη λύση στην ανάπτυξη των ΑΠΕ εντός των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000, η οποία μέχρι στιγμής σχεδιάζεται λαμβάνοντας κατά προτεραιότητα το αιολικό δυναμικό και τα επενδυτικά σχέδια και δευτερευόντως τα κρίσιμα ενδιαίτηματα της ορνιθοπανίδας.

Παραμένοντας στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε διευκρίνιση ή τεκμηρίωση.

Με εκτίμηση,

Μιχάλης Προμπονάς

Δρ. Φυσικός-Περιβαλλοντολόγος
Συντονιστής Έργου

Πανεπιστήμιο Κρήτης/ Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης

Λεωφόρος Κνωσού, Λευκά Κτίρια

Τηλ.: 2810 3939265, Fax: 2810393294

E-mail: mprobonas@nhmc.uoc.gr

Σταύρος Ξηρουχάκης

Δρ. Βιολόγος-Ορνιθολόγος

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Πανεπιστήμιο Κρήτης/ Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης

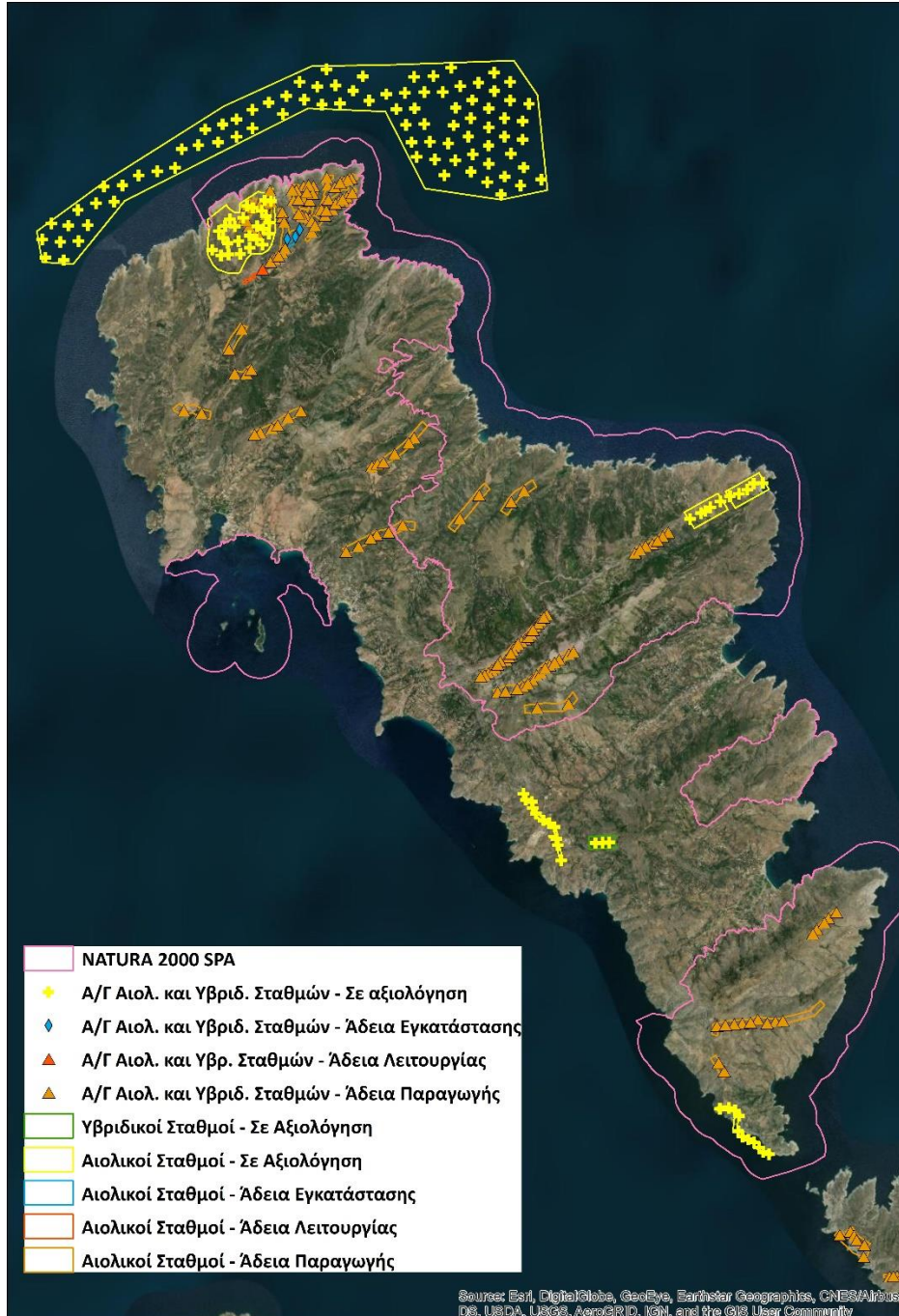
Λεωφόρος Κνωσού, Λευκά Κτίρια

Τηλ.: 2810 3939292, Fax: 2810393294

E-mail: sxirouch@nhmc.uoc.gr

Χάρτης 1. Χωροθέτηση και στάδια υλοποίησης ΑΣΠΗΕ στη Νήσο Άνδρο. Δεδομένα της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (ΡΑΕ, <http://www.rae.gr/geo/> πρόσβαση 30/6/2020).

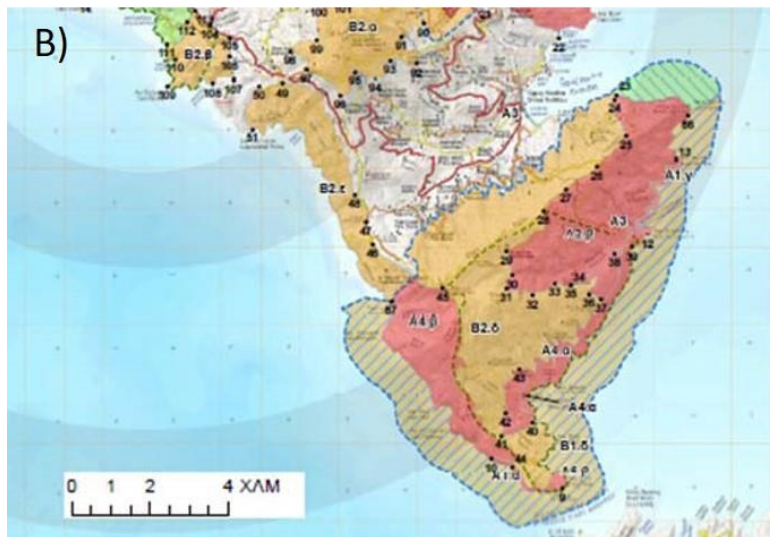
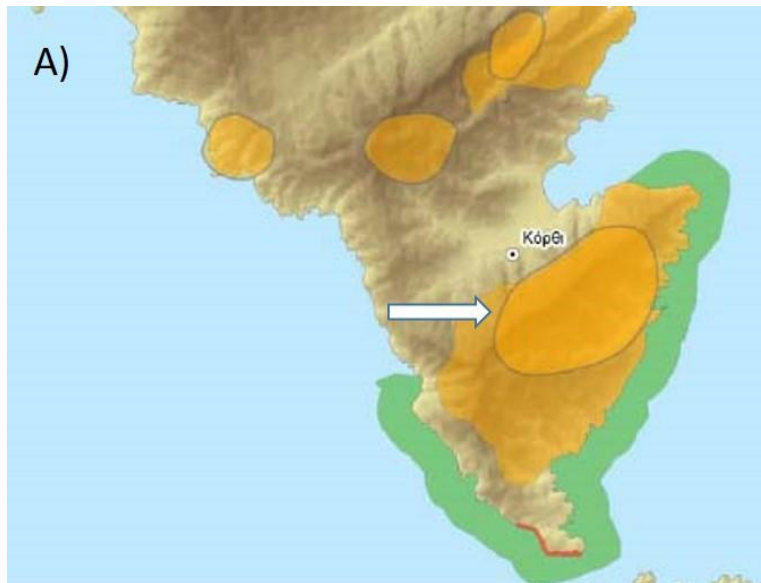

«Διατήρηση & Διαχείριση του πληθυσμού του Σπιζαετού στην Ανατολική Μεσόγειο»
«Conservation & Management of the Bonelli's eagle population in east Mediterranean»
LIFE17 NAT/GR/000514 (Acronym: LIFE Bonelli eastMed)

Χάρτης 2. Χαρτογράφηση σημαντικών θέσεων για τα είδη χαρακτηρισμού και οριοθέτηση της ΖΕΠ της Άνδρου. Επικράτεια Σπιζαετού στη νότια Άνδρο (Α). Χάρτης προτεινόμενης ζώνωσης του Σχεδίου Διαχείρισης της ΖΕΠ της Άνδρου, όπου το μεγαλύτερο μέρος της επικράτειας του Σπιζαετού έχει ενταχθεί στη Ζώνη Α (κόκκινο), ενώ το υπόλοιπο τμήμα της περιοχής τροφοληψίας στη ζώνη Β (πορτοκαλί) (Β).

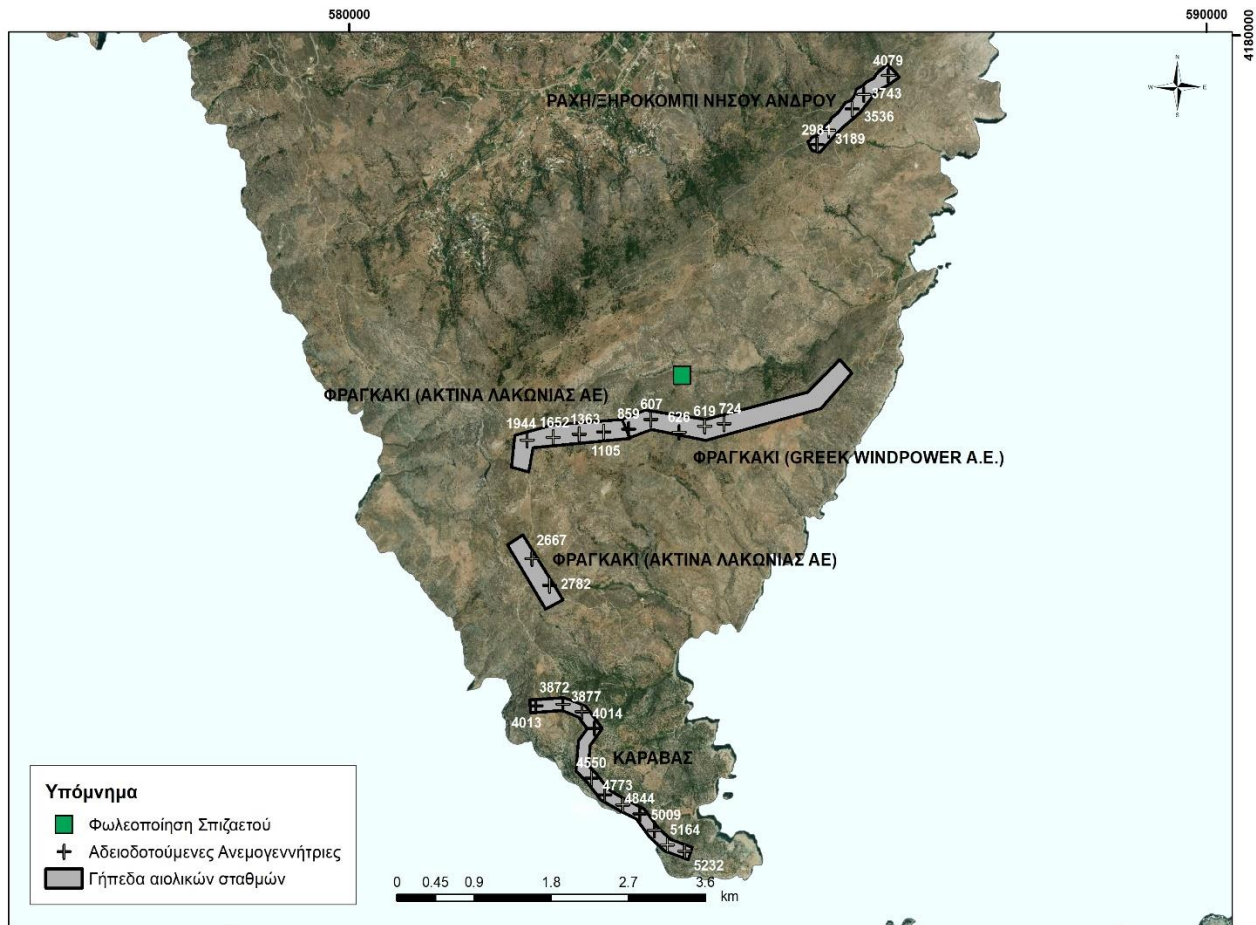

«Διατήρηση & Διαχείριση του πληθυσμού του Σπιζαετού στην Ανατολική Μεσόγειο»
«Conservation & Management of the Bonelli's eagle population in east Mediterranean»
LIFE17 NAT/GR/000514 (Acronym: LIFE Bonelli eastMed)

Χάρτης 3. Θέση αναπαραγωγής του είδους *Aquila fasciata* στη νότια Άνδρο και αποστάσεις (m) από Α/Γ αδειοδοτημένων ΑΣΠΗΕ.

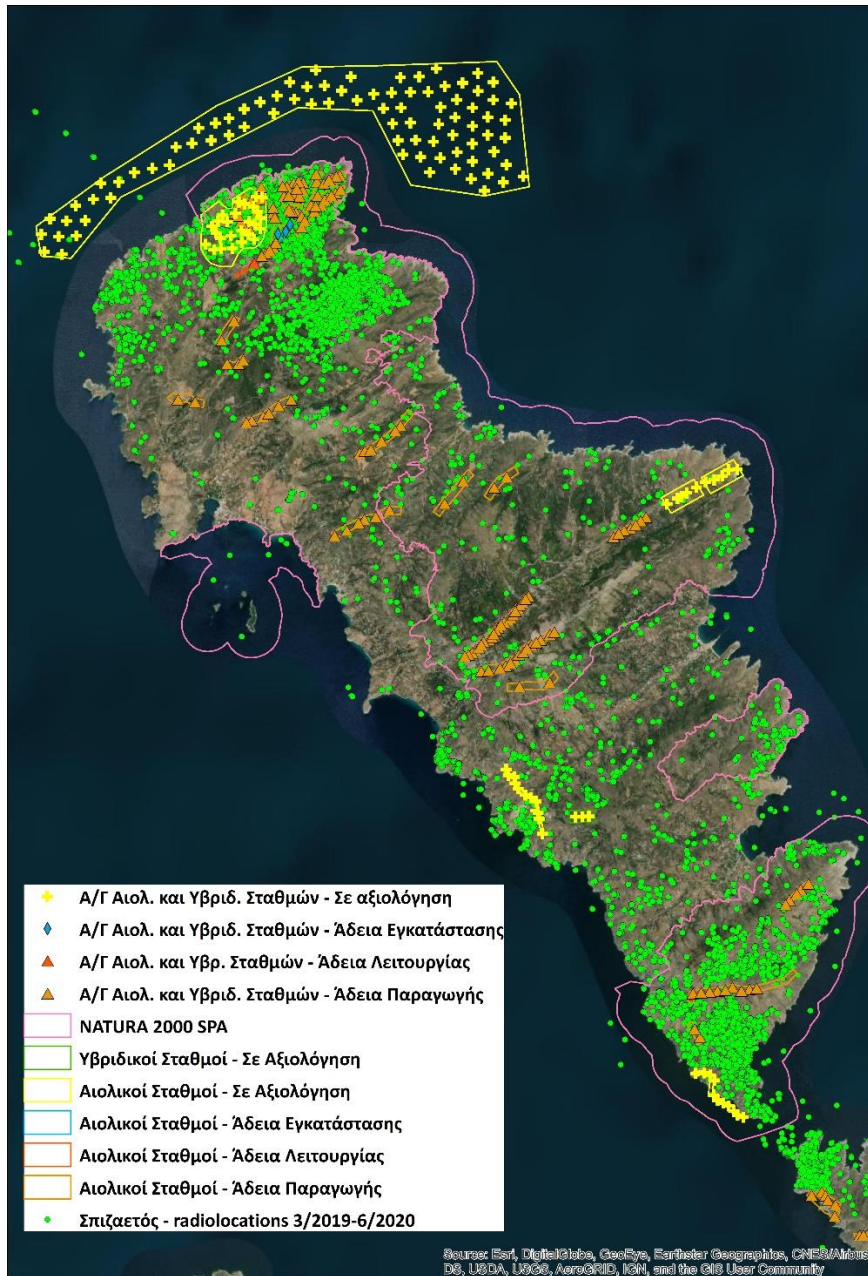

«Διατήρηση & Διαχείριση του πληθυσμού του Σπιζαετού στην Ανατολική Μεσόγειο»
«Conservation & Management of the Bonelli's eagle population in east Mediterranean»
LIFE17 NAT/GR/000514 (Acronym: LIFE Bonelli eastMed)

Χάρτης 4. Χρήση της ΖΕΠ της Άνδρου νεαρών ατόμων της επικράτειας του είδους στη θέση «Φραγκάκι» και επικάλυψη με αδειοδοτημένους ή/ και σχεδιαζόμενους ΑΣΠΗΕ στην Άνδρο. Δεδομένα τηλεμετρίας με χρονικό βήμα 1 ραδιοεντοπισμός/10 min την περίοδο Μάρτιος 2019- Ιούνιος 2020 (πρόγραμμα LIFE BonelliEastMed).

«Διατήρηση & Διαχείριση του πληθυσμού του Σπιζαετού στην Ανατολική Μεσόγειο»
«Conservation & Management of the Bonelli's eagle population in east Mediterranean»
LIFE17 NAT/GR/000514 (Acronym: LIFE Bonelli eastMed)

